

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

DĚTSKÉ FOLKLORNÍ SOUBORY JAKO ZPŮSOB UCHOVÁVÁNÍ TRADIC NA DOUDLEBSKU

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ludmila Muchová, Ph.D.

Autor práce: Eliška Zemanová
Studijní obor: Pedagogika volného času
Ročník: 3.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikačních práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

26. března 2016

.....
Eliška Zemanová

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce za osobní přístup při výběru tématu a cenné rady a připomínky.

Dále děkuji manželům Anně a Miroslavovi Stecherovým, jimž vděčím za všechny své znalosti o jihočeském folkloru.

Děkuji také své rodině za trpělivost a za pomoc při korekturních úpravách mé práce.

OBSAH

Úvod	5
1. Dětský folklor	8
1.1. Žánry dětského folkloru	9
1.2. Dětský folklor a výchova	9
2. Folklorní soubory ve vztahu k výchově ve volném čase.....	11
2.1. Činnost folklorních souborů	12
3. Doudlebsko	15
3.1. Obřady, zvyky a obyčeje na Doudlebsku	16
3.2. Další specifika Doudlebska	21
4. Dětské folklorní soubory na Doudlebsku	24
4.1. Bárováček	25
4.2. Doudlebánek	25
4.3. Jitřenka	26
4.4. Malý furiant a Borovanský malý furiant.....	27
4.5. Radost	28
4.6. Úsvit'áček	29
ZÁVĚR	31
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	33
SEZNAM PŘÍLOH	36
PŘÍLOHY	37
ABSTRAKT	46
ABSTRACT	47

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se věnuji propojení dětského folkloru a tradičních hodnot národopisného regionu Doudlebsko. Dětský folklor je, dle mého názoru, stále málo využívaným prostředkem, který mnoho nabízí. Proto bych ráda ukázala, jeho význam a možnosti. Zaměření jen na jednu oblast se mi zdá vhodné, především proto, že v každé oblasti jsou tradice a folklor obecně různě živé a dá se tedy předpokládat různá hloubka vlivu folklorních souborů. Zároveň je mi tento region velmi blízký. V samém jeho srdci, vesnici Doudleby, jsem prožila část svého dětství. A v jednom z folklorních souborů, který si vzal za cíl uchovávat a dále předávat doudlebské tradice již mnoho let působím. Doudlebsko je velmi specifický národopisný region, který stále nabízí velké množství ze své původní tradiční lidové kultury.

Práci bych rozdělila do třech částí. Jednu část věnuji dětskému folkloru, druhou Doudlebsku a třetí pak propojení těchto dvou prvků v dětských folklorních souborech. Nejprve se tedy věnuji již zmíněnému pojmu dětský folklor. Jaká je jeho definice, jaký, a zda vůbec má v dnešní době význam. Věnuji se i rozdílům v tom, jak byl dětský folklor vnímán a předáván dřív a jak je tomu dnes. Nastíhnuji také vztah a rozdíly pojmů folklor a folklorismus. Dále se zmiňuji o žánrech, které se v dětském folkloru objevují. Spojuji a porovnávám je s využívanými žánry v repertoáru dětských folklorních souborů. Poté se krátce věnuji spojení folkloru a výchovy. Propojení těchto dvou složek má, dle mého názoru, velký, zatím málo využívaný potenciál.

V další kapitole přecházím k folklorním souborům, nejprve vysvětluji samotný pojem a jeho vývoj. Poté se věnuji vztahu folklorních souborů k výchově ve volném čase. Důležitá mi připadá zmínka o činnosti vedoucího souboru, pedagogovi, na kterém záleží, jaký bude další vztah dítěte k souboru a také k tradicím, které se v souboru předávají.

Dalším tématem je činnost dětských folklorních souborů. Jedná se o to, jaká činnost probíhá uvnitř souborů a také o to, jakým způsobem se soubor prezentuje na veřejnosti. Popisuji například zkoušky, vystoupení a v neposlední řadě přehlídky, kterým věnuji nejvíce pozornosti.

Pak již přecházím k dalšímu bodu mé práce a tím jsou tradice na Doudlebsku. Nejprve stručně charakterizují další národopisné regiony s Doudlebskem sousedícím, a poté již samotné Doudlebsko. Upřesňuji jeho umístění a zmíním se i o původu jeho názvu. Tradice, zvyky a jiné obřady, popisují, tak jak přicházejí po sobě v jednotlivých ročních obdobích. Obsáhleji zmiňuji ty, které jsou pro region skutečně typické a charakterizují

povahu zdejšího života. Kromě tradic se zabývám i dalšími rysy, které jsou pro doudebský region specifické. Tím mám na mysli nářečí, způsob oblékání a lidový tanec a muziku.

Nakonec propojuji dvě předešlá témata, dětský folklor a Doudlebsko v kapitole s názvem Dětské folklorní soubory na Doudlebsku. Po charakteristice společných rysů těchto souborů, přichází představení jednotlivých souborů. Vymezuji je vůči sobě tak, že u každého vyzdvihuji to, co dělá jiného oproti ostatním.

V závěru práce shrnuji nejdůležitější body a myšlenky mé práce, zároveň se zamýšlím nad jejím dalším využitím.

V této části bych ráda uvedla, že původně měla být má bakalářská práce zaměřená o něco konkrétněji. Na vliv uchovávaných tradic na členy dětských folklorních souborů na Doudlebsku. Přiznávám se ale k tomu, že jsem dospěla ke zjištění, že pro takto konkrétní pojetí, nemám dostatek znalostí a dostupné informace jsou značně útržkovité a těžko dostupné. Proto jsem přistoupila ke změně a v této práci shrnuji poznatky, které k tématu náleží. Na poznatky a závěry z ní vyplývající bych poté ráda navázala při dalším zkoumání této oblasti. Hlavně, jak jsem již zmínila, vlivu tradic na děti působící v dětských folklorních souborech. Snad zde mohu vyjádřit přání, vrátit se k tomuto empirickému problému ve své práci magisterské.

Částečně se podobným tématem zabývala v roce 2010, také studentka Teologické fakulty Jihočeské univerzity, Petra Sosnová. Její práce s názvem Dětské folklorní soubory Doudlebska, ale nevěnuje pozornost uchovávaným tradicím a v samotném výčtu souborů se náš výklad liší. Na její práci tak navazuji jen vzdáleně.

V části o dětském folkloru pro mne byly důležitým zdrojem informací a myšlenek sborníky Dětský folklor dnes: proměny funkcí a Dítě a tradice lidové kultury. V části o Doudlebsku pak vycházím v případě tanců a muziky z publikací Zory Soukupové, která se jihočeským folklorem (a obzvláště tím doudebským) zabývala. Některé zvyky popisují tak, jak je udržuje Jihočeský folklor písní a tanců Úsvit, jehož jsem členem. Dále vycházím z knihy Jiřiny Langhammerové: Jižní Čechy, kraj – lidé – tradice. Informace o samotných souborech jsem čerpala jednak z vlastního pozorování souborů a jednak z internetových zdrojů. Odkazy na tyto zdroje uvádím na konci každého představení souboru. V příloze na konci práce vkládám jednak fotografie, které doplňují text a poté fotografie jednotlivých souborů. Ty jsou buď také z internetových zdrojů, které uvádím u popisu souboru, nebo ze zdrojů Jihočeského souboru písní a tanců Úsvit.

Na úvod samotné práce, si dovolím uvést čtenáře do tématu jednou z lidových písní,

*Hučí dudy pod Dúdleby, haj sem zakvíklo,
budou hody doopravdy, něco zapísklo,
já taky, ty taky, slyším dudy húkati,
haž se rozláhá, haž se rozláhá.*

1. DĚTSKÝ FOLKLOR

Folklor můžeme definovat jako „kolektivně vytvářené i sdílené a neformálně tradované projevy lidské expresivní kultury včetně jejich materializací.“¹ Patří sem tedy hudební, taneční, slovesné i dramatické projevy lidské kultury, které byly tradičně předávány ústní formou. Naproti tomu folklorismus v upravené podobě předává původní folklorní projevy a většinou jsou jeho projevy připravené jako představení pro diváky s účelem jeho zábavy.

Pod pojmem dětský folklor pak rozumíme jak ty jeho podoby, které jsou stále živé a různými směry se dále rozvíjí, tak folklorismus. Obě tyto formy se „vzájemně prolínají, takže někdy jen s obtížemi určujeme hranice mezi nimi.“² V této práci mluvím o dětském folkloru v nadřazeném významu, který shrnuje oba výše uvedené.

Dětský folklor, jak již samotný název říká, je spjatý se světem dětí. V jejich životech má, bezpochyby, i v dnešní době velký význam. Umožňuje jim přetvářet si život dospělých do her a dalších činností jim vlastních, a tak lépe chápat svět kolem nich. Zároveň ale pomáhá i naopak dospělým. Skrze různé říkanky, pohádky, nebo hádanky, se mohou světu dětí přiblížit a působit na ně ve světě jim vlastním. Z toho vyplývá, že dětský folklor by se neobešel bez dospělých. Právě dospělí jsou zprostředkovatelé, kteří umožňují předávání folkloru další generaci dětí. A záleží tak na nich, které tradice se – ať v živé podobě, nebo pódiově zpracované – uchovají.

V současné době takovou roli zprostředkovatelů nesehrává už jen rodina, jak tomu bylo dříve. Ve sborníku Dětský folklor je zmínka o tom, že cesta folkloru od dospělých k dětem probíhá dnes hlavně pomocí veřejných institucí - škola, zájmové instituce a podobně.³ Velkou roli v tomto působení přebrala média. Už ve sborníku Dítě a tradice lidové kultury z roku 1980 se můžeme dočíst, že například televizní Večerníček může takovou roli plnit. Bohužel místo toho, aby pohádka byla čas od času vystřídaná hádankou, hrou, nebo nácvikem krátké říkanky, využívá televize stereotyp a tím si z dětských posluchačů vytváří divácký typ konzumenta, který od ní očekává jen zábavu.⁴ Naštěstí

---

¹ JANEČEK, Petr (ed.) a Dana BITTNEROVÁ. *Folklor atomového věku: kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*, s. 7.

² SCHAUEROVÁ, A. *Utváření vztahu k folklornímu dědictví*. In: *Dětský folklor dnes (proměny funkcí): sborník příspěvků z 23. strážnického symposia konaného ve dnech 15. - 16. března 2007*, s. 7-8.

³ Tamtéž.

⁴ GAWLIK, Ladislav, FROLEC, Václav (ed.). *Dítě a tradice lidové kultury*, s. 124.

musím poznamenat, že v současné době se v televizi objevuje stále více pořadů, které podporují dětskou tvořivost, a celkově je více aktivizují (například různé tvoření, cvičení, zpívání, nebo v této oblasti velmi zdařilý večerníček, který zpracovává lidové říkanky, popěvky a tradice Chaloupka na Vršku).

Ještě jednou bych ráda zdůraznila, že dětský folklor je v různých podobách stále živý, a tak se v dětských folklorních kolektivech setkávají jak současná, tak uchovávaná tradice, a vzájemně se ovlivňují.

1.1. Žánry dětského folkloru

Žánrová pestrost dětského folkloru je velmi významná. Základní používané rozdělení říká, že do dětského folkloru patří jednak samotné projevy dětí a jednak tvorba dospělých dětem určená. Členit dětský folklor dál, do jasně daných celků, je obtížné a často nejednoznačné, a to díky vysoké míře synkretismu. „Folklorní projevy dětí a pro děti běžně používají několik typů výrazových prostředků. Spojují dohromady slovo, hudbu či rytmus, pohyb i výtvarnou složku (kresbu či rekvizitu).“⁵

Mezi první skupinu, tvorbu dospělých určených dětem, můžeme zařadit ukolébavky, hry s batolaty, modlitbičky, dětskou řeč, dětské pohádky a podobně. Do druhé skupiny bych zařadila hry, dětské písně a tanečky, obřady, říkadla, hádanky, ale i vtipy a různá vyprávění. Dětské folklorní soubory využívají žánrů nejen z obou těchto skupin, je důležité dodat, že častou tematikou je napodobování života dospělých. Výrazným příkladem je například časté zařazování témat spojených s různými pracovními činnostmi. A tak se v repertoárech souborů nezdávka vyskytují pásma s názvy „Hrábě“, nebo „Rybářský“. U starších dětí se objevují i pásma s náznaky milostné tematiky a namlouvání. To je typické například u zpracování májových zvyků.

1.2. Dětský folklor a výchova

Využití dětských složek dětského folkloru a tradice obecně má ve výchově stále svůj význam. Například Alena Schauerová tvrdí, že má dokonce v komplexní výchově zásadní význam, protože poskytuje jak působení estetické, tak zároveň odpovídá psychofyzilogickým potřebám dítěte. Zároveň vyzdvihuje činnost dětských folklorních sou-

---

⁵ BITTNEROVÁ, Dana, JANEČEK, Petr (ed.). *Folklor atomového věku: kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*.

borů při jejich mravní výchově, díky jejich kolektivní práci a poznávání kladnému vztahu a úctě k lidem i přírodě.⁶

Využití najdeme nejen ve folklorních souborech, ale i v jiných zájmových činnostech (například různé rukodělné kroužky). Kromě toho může výchovné působení probíhat i ve školní družině, pomocí seznamování s tradicemi, vytvoření jednoduchého obřadního tanečku na besídku a podobně. Některé školy využívají bohatou nabídku dětského folkloru i v běžné výuce, například v hudební výchově se zpívají lidové písně, nebo v občanské nauce seznamují s tradicí kraje, kde žijeme. Přesto je stále nejvíce využíván ve výchově ve volném čase.

---

⁶ SCHAUEROVÁ, A. *Estetické a výchovné aspekty v dětských folklorních souborech*. In: *Dětský folklor dnes (proměny funkce): sborník příspěvků z 23. strážnického symposia konaného ve dnech 15.-16. března 2007*, s. 171-172.

2. FOLKLORNÍ SOUBORY VE VZTAHU K VÝCHOVĚ VE VOLNÉM ČASE

„Soubor je zájmový útvar, jehož činnost směřuje k veřejné produkci výsledků činnosti (např. pěvecký taneční, divadelní). Zpravidla má závažnější strukturu a má více členů.“⁷ Folklorní soubor, nebo jinak soubor lidových písní a tanců, je pak soubor založený za účelem udržování a předvádění tradičních forem folkloru nebo jeho zpracování pro pódiová vystoupení (folklorismu).

První skupiny, které se snažily shromažďovat informace o lokálních tradicích, se začaly objevovat v polovině 19. století. Na ty pak navazovaly soubory vznikající po druhé světové válce, které z počátku byly významné hlavně svou estetickou funkcí, byly však značně zneužívané pro propagandistické socialistické účely. Tak vznikaly i dělnické písně folklorního typu, které měly dokládat "vývoj třídního uvědomění a zakotvování socialistické ideologie."⁸ Zároveň pokud soubory se státem spolupracovaly, měly možnost více veřejných vystoupení a to i na mezinárodní úrovni. Po roce 1989 prošly i soubory lidových písní a tanců někdy více, někdy méně nápadnými změnami. Tou nejvýraznější, která se dotkla mnoha z nich, byl úbytek členů. Objevilo se mnohem více volnočasových aktivit a také dříve velká motivace, kterou byl výjezd do zahraničí, pominula. Mnoho souborů muselo změnit svého zřizovatele a některé se osamostatnily. V poslední době pak můžeme pozorovat trend nově vznikajících, nebo obnovujících se souborů (například Palouček z Úsilného, Bystřina ze Zlavy)

Ve valné většině patří činnost folklorních souborů k volnočasovým zájmovým činnostem. Volnočasové aktivity se podílejí na vytváření osobnosti za pomoci vzniku nových sociálních vztahů, obohacení novými emočními prožitky, pozitivními zážitky a také získání nových dovedností. Všechny typy zájmových činností umožňují prožívání kladných citů, odreagování citů negativních, poznávání vlastních možností na základě svobodné možnosti volit druh činnosti, dobrovolnosti i individuálních přání. Zájmová činnost vhodně podněcuje, podporuje a rozvíjí samostatnost, tvořivost, zdravou společenskou aktivitu. Vedení dětí a ostatních účastníků organizovaných činností směřuje

---

⁷ HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*, s. 167.

⁸ BROUČEK, Stanislav a Richard JERÁBEK (eds.). *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*, s. 343.

k naplňování jejich volného času a tím i k rozvíjení, navozování a usměrňování zájmů. Uspokojování zájmů v kolektivu pod odborným vedením přináší pozitivní výsledky a následně i uspokojení z dosažených úspěchů.⁹

Dětské folklorní soubory mají při výchově všestranně rozvinuté osobnosti po dlouhou dobu svůj specifický význam. Činnosti probíhající v dětském folklorním souboru jsou opravdu rozsáhlé a pro všestranný vývoj dítěte je působení v takovémto útvaru zcela nesporně výhodné.

Důležité je připomenout činnost pedagoga, který musí kolektiv, se kterým pracuje podporovat nejen ze strany co největší výkonnosti, ale i po stránce emocionálních vazeb mezi členy. Tuto myšlenku přesně vystihuje následující úryvek z příspěvku ve sborníku *Dětský folklor dnes*. "Vedoucí se ocitá v roli učitele, vzoru, který musí mít rovněž schopnosti pedagoga a psychologa, protože prostřednictvím své práce předává ostatním členům souboru své znalosti, zkušenosti, invence i vztah k folkloru. Úroveň a kvalita práce souboru se tak odráží od jeho kvalifikovanosti, možností a schopností, protože odborné vybavení vedoucího je často měřítkem také pro uměleckou úroveň souboru. V kolektivu jsou pravidelně vytvářeny niterné vztahy a vazby s dobrou partou kamarádstvím, které je rozvíjeno i v době mimo souborových aktivit, na soustředěních, zájezdech, společných návštěvách kulturních pořadů, na táborech apod."¹⁰

2.1. Činnost folklorních souborů

V této podkapitole se budu věnovat základním specifickým činnostem, které v dětských folklorních souborech probíhají. Zvláště pak dětským folklorním přehlídkám, které jsou, dle mého názoru, významnou událostí pro většinu souborů.

Základním kamenem činnosti souborů jsou pravidelná setkání (zkoušky, tréninky...) Průběh zkoušky se liší v závislosti na věku a složení členů souboru. Přesto struktura zkoušek je u všech souborů téměř stejná. Nejprve proběhne zahájení, kdy se děti mezi sebou i s pedagogem přivítají, řeknou si, co je u nich nového a podobně. Dále se velmi často objevují takzvané hry na rozehřátí. Zařazují se hlavně proto, aby se děti uvolnily a oprostily od školních starostí a povinností a dalších vlivů, které by je dále rušily v koncentraci. Potom už začíná nejdůležitější část zkoušky a tou je nejprve nácvik

---

⁹ HÁJEK, B., B., HOFBAUER aj. PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času*, s. 163.

¹⁰ Habartová, V., *Cílené pěstování vztahu dětí k lidovému umění aneb, kdo nezaseje, nesklidí*. In: *Dětský folklor dnes: proměny funkcí*, s. 19.

kroků a dále nácvik tanců. Do této části soubory zařazují také seznámení s různými tradicemi, svátky apod. v závislosti na ročním období. Poté už následují hry na rozloučení a samotné rozloučení. Některé soubory mají také své rituály, které provádí na začátku nebo na konci setkání. Důležitou součástí jsou také přestávky, není to jen pauza na regeneraci, ale probíhá při ní i důležité stmelování kolektivu.

Zkoušky směřují k další činnosti souborů a tou jsou vystoupení. Na různých veřejných i soukromých akcích děti předvádí, co se naučily. Patří sem i zájezdová vystoupení na folklorní festivaly, nebo do zahraničí. Pro děti je vidina vystoupení důležitou motivací při nácviku.

Před důležitými vystoupeními pořádají některé soubory jednodenní či vícedenní soustředění. Na nich se intenzivně pracuje na dopracování nebo vylepšení jednotlivých choreografií.

Hlavně početné soubory pořádají i tábory, kde se mohou členové blíže poznat. Nejde tedy jen čistě o nacvičování choreografií, jako na soustředěních, ale i hry, zábavu, výlety a zkrátka vše, co patří ke klasickému táboru.

K vrcholu činnosti dětských folklorních souborů patří postupové přehlídky, které se konají každé dva roky, ve třech kolech (regionální, krajské a celostátní). Folklorní soutěže se pořádají od dob minulého režimu, častěji se jich zúčastňovaly a zúčastňují soubory městské. Pro soubory z vesnic měly a často stále mají nepřijatelné podmínky. Bez účasti na přehlídkách by soubor neměl možnost reprezentovat v zahraničí.¹¹ Mohlo by se tedy zdát, že po otevření hranic, kdy má takové možnosti každý soubor, důraz na kvalitu folklorních soutěží nebude tak velký. Pravda je ale taková, že v současné době důraz na profesionálnost stoupá. Ať už mluvíme o těchto postupových přehlídkách, tak o prezentaci jednotlivců (např. Zpěváček, nebo v Českých Budějovicích relativně nová soutěž Jihočeská panenka).

Soutěžení s sebou přináší pozitivní ale i negativní jevy. Mezi ty negativní patří více či méně projevená nevraživost mezi soutěžícími soubory. Tato přehnaná soutěživost byla typická hlavně v minulém režimu, kdy jak už bylo řečeno, prestiž souboru znamenalo jeho možnost pro vycestování do zahraničí. Kromě toho jsem v literatuře nenarazila na žádný jiný negativní jev, který by byl se soutěžením folklorních souborů spojen. Naopak pozitiv můžeme objevit mnohem více. Děti jsou motivované k cílevědomé práci a prezentaci výsledků své práce, navíc si na soutěžích více než kdy jindy uvědomují

---

¹¹ Srov. DURDA, Lukáš. *Dětský folklor a jeho vliv na rozvoj osobnosti dítěte*[online], s. 25.

příslušnost a hrdost k folklornímu souboru, kterého jsou členy. Kromě toho mají možnost vystoupit před porotou, která ohodnotí jejich činnost a to s sebou nese další věc, kterou je postupné odbourávání trémy. Učí se svůj strach a trému ovládat nebo alespoň mírnit.

3. DOUDLEBSKO

Doudlebsko je jedním ze čtyř národopisných oblastí spadajících pod nynější kraj Jižní Čechy. Málo folklorních souborů, včetně těch dětských, má v repertoáru bohatství jen tohoto regionu. Většina využívá i další, kterými jsou Blata, Kozácko (Táborsko) a Prácheňsko. Zmíním se tedy v pár větách i o nich.

Blata jsou nejbohatší oblastí jižních Čech. Rozkládají se od Českých Budějovic na sever směrem k Táboru. Šlo původně o bažinatou krajinu plnou mokřadů, která se ale díky práci lidí změnila v úrodnou půdu. Bohatství se odrazilo například v podobě krojů, které jsou barevně vyšívané a zdobené.

Druhým národopisným regionem je Kozácko, neboli Táborsko. Již z názvu je patrné, že jde o oblast v okolí města Tábora. Byl to kraj chudý s menší úrodností než na Blatech. V literatuře se můžeme dočíst, že lid zde prý choval hlavně kozy – odtud tedy název Kozácko.¹² Region byl silně ovlivněn sousedstvím se středočeským krajem. Díky tomu rychleji přejímalo moderní prvky, rychleji upustily od ručně tkaného oblečení k lépe dostupnému z látek z tovární výroby.

Z části v jižních Čechách a z části v Čechách západních se rozkládá region Prácheňsko. Název je odvozen od jména hradu Prácheň u Horažďovic.¹³ Šlo o krajinu na mnoha místech zalesněnou a tak i les byl významným zdrojem obživy. Kromě toho to byly také cesty za prací do ciziny, kam se vydávali hlavně muži z chudších míst Šumavy. Typické pro oblast Prácheňska je i dnes tradiční dudácká muzika. V krojích regionu se nejrychleji ze všech národopisných oblastí jižních Čech začaly objevovat městské prvky, jako například kratší kabáty, cylindry, nebo u žen vystřídání barevného vyšívaní za bílé.

A konečně národopisná oblast Doudlebsko. Je to oblast, rozkládající se od Českých Budějovic směrem na jih k Českému Krumlovu, na západě sahající k obci Křemže, na východě k Borovanům. Toto umístění je jen přibližné a vychází ze širších pojetí vymezení dané oblasti, přesné určení je obtížné. Různí etnografové i jiní badatelé, kteří se pokoušeli doudlebský region definovat, docházeli k částečně rozdílným výsledkům. Jedno z vymezení Doudlebska nám poskytuje Lubomír Soukup v publikaci *Jihočeské tance*. Je to podle něj oblast, která „leží kolem Trhových Svinů, Kaplice, Českého

---

¹² Srov. např. SOUKUPOVÁ, Zora. *Jihočeské tance 1. díl*, s. 9.

¹³ HOLUB, Z. a kol. *Doudlebské nářečí a slovník*, s. 155.

Krumlova, v jižní části okresu českobudějovického, u Zlaté Koruny a Křemže.“¹⁴ Jednodušší, ale méně přesné vysvětlení se objevuje u Jiřiny Langhammerové. Ta popisuje Doudlebsko jako „nejjižnější cíp Čech, rozkládající se na jih od Českých Budějovic až k hranicím České republiky, v sousedství Rakouska a Bavorska, ...“¹⁵

Oblast se jmenuje podle slovanského kmenu Doudlebů, který se zde usadil. Oproti dalším regionům se zde dlouho v živé podobě udržovalo a místně i stále udržuje mnoho tradic, vyprávění i písní. To je nejspíše dáno polohou regionu. Kraj to byl chudý a také nebylo blízko žádné velké město. Autoři publikace Doudlebské nářečí a slovník tento konzervatismus připisují i smíšenému osídlení – „německé obyvatelstvo tíhlo ke starým tradicím více než české.“¹⁶

Protože má bakalářská práce je zaměřená na uchování tradic, popíši dále nejprve zvyky, které se na Doudlebsku dříve dodržovaly, nebo dodnes dodržují. Více se budu věnovat těm, které jsou specifické právě jen pro tento region. V další podkapitole se pak stručně věnuji i krojům, nářečí, tancům a muzice.

3.1. Obřady, zvyky a obyčeje na Doudlebsku

Aby si čtenář mé práce lépe ujasnil, z čeho vychází práce folklorních souborů, věnuji tuto podkapitolu popsání obřadů a zvyků a obyčejů na Doudlebsku se objevujících. Jiřina Langhammerová v publikaci *Jižní Čechy, kraj – lidé – tradice* zmiňuje, že „Jižní Čechy jsou pro svou inklinaci k tradičnímu životu jistým zvykoslovným zázemím celé České republiky. Téměř každý zvyk nachází svou jihočeskou variantu a řada obyčejů je zde dodnes uchována v živé tradici.“¹⁷ U Doudlebska to díky jeho uzavřenosti a konzervatismu platí dvojnásob.

Nejprve tradice výroční, tedy tradice v průběhu roku. Popisují je od masopustu, jako předělu zimy a jara, do koledování na svátek Tří králů.

Masopust začíná vždy 7. ledna, datum jeho ukončení se ale liší v závislosti na čase Velikonoc. Jde o den před Popeleční středou, kterou začíná období velikonočního půstu. Celé období masopustu bylo spojené s bujarým veselím, zabíjačkami, hodováním, svat-

---

¹⁴ SOUKUPOVÁ, Z. *Jihočeské tance 1. díl*, s. 9.

¹⁵ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Jižní Čechy: kraj - lidé - tradice.*, s. 8.

¹⁶ HOLUB, Z. a kol. *Doudlebské nářečí a slovník*, s. 156.

¹⁷ Srov. LANGHAMMEROVÁ, J. *Jižní Čechy*, s. 155.

bami a bály. ¹⁸ Vše vrcholilo tři poslední dny – masopustní neděli, pondělí a úterý – a někde i jim předcházející Tučný čtvrtek, kdy se konaly zabijačky a hostiny. Na masopustní neděli, pondělí a úterý pak přichází na řadu masopustní obchůzky a další obřady. ¹⁹ Masopustní zvyky a obzvlášť tradiční masopustní koledy se na Doudlebsku dochovaly v téměř nezměněné podobě až do dnešní doby. Mezi doudlebské koledy patří koleda růžičková a její starší fáze koleda šavlová.

Masopustní kolední tradici stále drží například Národopisný soubor Doudleban v obci Doudleby. Po obci chodí Růžičková mládenecká koleda a koleda „slaměná“ (určená pro ženaté muže). Celý průběh obchůzek má svá jasně daná pravidla. Koledníci růžičkové koledy mají na hlavách klobouky, na kterých je umístěno 365 růžiček (jako dní v roce) a navrch připevněno pět prutů jalovce s červenými růžičkami, jako připomínka pěti ran Kristu Pánu. ²⁰ Další oblečení tvoří černé kalhoty, které jsou zasunuté do holínek, bílou košili, černé sako a pas mají převázaný „ručníkem“, bílou vyšitou plachetkou. Koledníků je sedm a při obchůzce se řadí podle toho, jakou kdo hraje roli. Jako první je vždy postava hejtman, který je vedoucí celé koledy, jako jediný má přes rameno šerpu a v ruce drží halapartnu, na kterou se napichuje vykoledované uzené maso nebo slanina. Další jsou rychtář, konšelé, tančmajstři. U každého domu koledníci obíhají obřadní kolečko na $\frac{3}{8}$ písň (nejčastěji Červená růžičko proč se nerozvíjíš). Kolečko začíná od hlavního tanečníka, kdy se nejprve každý otočí kolem své osy a zařadí do kola, opačným postupem se pak na konci vyrovnají zpět do řady. Zajímavé je, že se kolečko točí jinak než je obvyklé a to proti směru hodinových ručiček. ²¹ Další důležitou postavou, je Matka masopustu, ta je vlastně vedoucí celé masopustní obchůzky. Nosí cep, kterým uhodí do země na místě, kde má být provedeno kolečko. Je oděna do různobarevných kousků látky, na hlavě má červenou čepici a červeně je i nalíčená. Kromě toho by neměla chybět postava „moučky“ a „žitnýho“, kteří vybírají za provedená kolečka dary. (viz. Příloha I.)

Starší podobou doudlebské masopustní koledy jsou šavlové, jinak také mečové tance. Ten nyní můžeme vidět již jen v podání Jihočeského souboru písni a tanců Úsvit. Svůj původ má v Německu a proto i $\frac{2}{4}$ a $\frac{3}{4}$ melodie připomíná melodie bavorské. Ta-

---

¹⁸ Srov. LANGHAMMEROVÁ, J. *Jižní Čechy*, s. 203.

¹⁹ Srov. LANGHAMMEROVÁ, J. *Lidové zvyky*, s. 13.

²⁰ Srov. Tamtéž, s. 27.

²¹ Srov. LANGHAMMEROVÁ, J. *Jižní Čechy*, s. 155.

nec má přesně danou choreografii, kde se střídá krok, běhavý krok, poskok a „šermířský krok“ doprovázený podlézáním a přelézáním šavlí, nebo jejich třaskáním o sebe.²² (Příloha II.)

Po masopustním období přichází popeleční středa a s ní období Velikonoc. Nejdříve ale čtyřicetidenní postní období. Spadá sem šest nedělí, kdy každá má své pojmenování a svůj význam. Předposlední neděle, které se říká Smrtná, je spjata se zvykem, u nás stále ještě známém, a tím je **vynášení smrti**. Děvčata obcházela se slaměnou figurou, oblečenou do obnošených šatů, ověšenou prázdnými skořápkami od vajec nebo ulitami. Po obchůzce vesnicí, byla smrtka vynesena za ves a vhozena do tekoucí vody, aby uplavala pryč. Celý obřad provázely různé veršičky a popěvky. Po vynesení smrti nastala druhá část obřadu a tím je **přinesení líta**. Obchůzka, která měla význam přinášení jara a životodárné síly. Líto měla buď podobu zelené ratolesti, pestře ozdobeného, nebo panenky, kterou děvčata nosily v rukou.²³

Poslední neděle, které se říká květná, je spojená se **svěcením ratolestí**. „Na Doudlebsku se ještě po roce 1900 svazovaly „beraní“. Dlouhé svazky kočiček, uvité do mohutného sloupce s kadeřavým povrchem, připomínajícím kožíšek beránků“²⁴

Po Květné neděli začíná pašijový týden. Každý den má své pojmenování. Zmíním se o zeleném čtvrtku. V ten den „odletí zvony do Říma“ a tím dává prostor pro tradici tentokrát především pro chlapce a tou je **velikonoční klapání**. Třikrát za den obchází vesnici s řehtačkami, klapačkami nebo hrkačkami. Obchůzky končí na Bílou sobotu v poledne.

Na Velikonoční pondělí přichází nejznámější velikonoční zvyk – **pomlázka**. Chlapci i muži vyplácí ženy a dívky pomlázkami spletenými z vrbových prutů. Jsou odměňovány hlavně ozdobenými vajíčky, kterým se říká kraslice. Ty mají v jižních Čechách svou tradiční podobu nazývanou straky. „Jsou to vajíčka zdobená několikabarevnou voskovou batikou ve schematickém, výtvarně vyrovnaném ornamentu.“²⁵ Využívaná je i samotná vosková technika, tu velmi dobře ovládá například jedna ze členek Jihočeského souboru písní a tanců Úsvit – Ivanka Wolková. (Příloha III.)

---

²² Srov. SOUKUPOVÁ, Z. Jihočeské tance 1. díl, s. 21 – 22.

²³ Srov. LANGHAMMEROVÁ, J. Lidové zvyky, s. 48 – 53.

²⁴ Tamtéž, s. 65.

²⁵ Srov. LANGHAMMEROVÁ, J. *Jižní Čech*, s. 166.

K jaru se pojí také **májové zvyky**. Mezi ně patří hlavně pálení čarodějnic a stavění máje, tyto jarní obyčeje jsou spojené s filikojakubskou nocí – nocí před 1. májem, které se přisuzoval čarovný význam. Kromě toho se ale k této noci pojí i jiné, téměř již zapomenuté zvyky, které jsou „spojené s nástupem měsíce lásky, kdy jsou mládí a láska spojovány s řadou typických projevů. Je to třeba zveřejnění dosud utajených vztahů mezi mladými lidmi v obci, kdy se vylévají vápnem cestičky mezi domy potenciálních milenců, nebo se malují srdce a jejich iniciály na vrata domů.“²⁶

Poté již přichází přelom mezi jarem a létem a s ním spojené **letnicové obyčeje**. Patří do období svátků letního slunovratu, ty jsou propojené s křesťanskými Svatodušními svátky. Jedním ze zvyků letnic je rozdělování ohňů na Svatojánskou noc, tedy noc po letním slunovratu.

V létě se potom konaly **poutě**. Slovo poutě s sebou nese dva významy. Tím prvním je jeho původní smysl – putovat, tedy vydat se na některé poutní místo (na Doudlebsku například do velmi známého Římovy). Tím druhým významem je, že lidé pozvou širší rodinu, uklidí a připraví pohoštění. To se většinou dělo na svátek Nanebevzetí Panny Marie 15. srpna. Na návsi kolotoče a další pouťové atrakce pro děti. Večer pak v hospodě zábava.²⁷

Po období žní, přichází ke konci léta další slavnost – **dožínky**. Ženci a žnečky po poslední sklizni ozdobili své kosy a jiné nářadí a uvlili důležitou součást obřadu, kterou je dožínkový věnec. Dožínkový věnec byl z různých druhů obilí i lučního kvítí a po cestě z poslední žatvy byl předán hospodáři s hospodyní. Postupem času se přenesla oslava z jednotlivých statků na celou vesnici. Takto dnes udržuje tradici Národopisný soubor Doudleban. Průběh této akce blíže popisují v kapitole 5.2. (Příloha IV.)

Pak už je tu podzim. S ním máme i v dnešní době spojené období **Dušiček**. Tam patří 1. listopadu Svátek Všech svatých a 2. listopadu Památka zesnulých. Čistí se a zdobí hroby, zapalují se na nich svíčky. Různá světýlka se také rozsvěčují v domovech, aby duše rodinných příslušníků nebloudily, protože právě v tuto dobu se vrací do světa živých.²⁸

Podzim je také čas **posvícení**, čas plný hojnosti, dobrého jídla a pití. Největší pracovní nápor skončil a tak lidé měli zase trochu času na zábavu. Posvícením se připomíná

---

²⁶ Srov. LANGHAMMEROVÁ, J. *Jižní Čechy*, s. 170.

²⁷ Srov. Tamtéž, s. 176-183.

²⁸ Srov. MOTLOVÁ, Milada. *Český rok od jara do zimy*, s. 206

nal svatý, kterému byl zasvěcen místní kostel. Šlo hlavně o svatého Václava a svatého Martina.²⁹

Jižní Čechy jsou krajem rybníkářství a tak k nim neodmyslitelně patří i **výlovy rybníků**. Není to jen práce, ale i tradice, která se i dnes vykonává ve stále stejné, až téměř obřadní podobě. Zároveň se z výlovů stává atrakce pro turisty. Vynechány jsou ovšem písně, které si rybáři dříve k práci zpívaly, což je škoda. Choreograficky zpracovaný výlov rybníka má ve svém repertoáru Jihočeský soubor písní a tanců Úsvit.

A pak již zvyky spojené s přicházejícím obdobím zimy. S adventním časem přichází období tradičních obchůzek ve svátky některých svatých. Nejprve to bývaly v předvečer 4. prosince **obchůzky Barborek**, bíle oděných a maskovaných dívek, které poslušným dětem rozdávaly jablka a ořechy. Hned den poté to byly **obchůzky Mikulášské**. Mikuláš spolu s čertem a andělem obdarovávaly, stejně jako Barborky, hodné děti.

Na den 13. prosince potom připadaly **obchůzky Lucek**. Tajemných bytostí opět zahalených do bílého hávu a obličej zahalený velkým bílým zobákem. „V ruce nesly peruť z husího křídla, kterou po vstupu symbolicky vymetaly její kouty, na znamení konce s celoroční nečistotou.“³⁰

Po čase adventu nastává klidný a tajemný čas Vánoc, plný nejrůznější obyčejů, spojených například s předpovídáním budoucnosti. Mnoho z nich stále známe a provádíme, i když jim již nepřikládáme takový význam. Na svátek sv. Štěpána pak probíhala ve vsích **koleda**. Význam tohoto slova se změnil, dnes je koledování spojené s vystoupeními folklorních souborů a pěveckých sborů a jejich zpěvem „koled“ po celý adventní čas. Konec vánoc pak patří svátku Tří králů spojeného s obchůzkou hochů, kteří se převlekli do bílých dlouhých košil a na hlavu si nasadili papírovou korunu. Obcházeli domy a vykuřovali je kadidlem. Nade dveře pak posvěcenou křídou napsali své iniciály (K + M + B), stejně jako je tomu někde i dnes.³¹

Tím se celoroční cyklus uzavírá a po svátku Tří králů, nastává opět období masopustů.

Kromě tradic spojených s přirozeným přírodním cyklem existují samozřejmě také tradice spojené s cyklem života každého člověka. Patří sem zvyky a obřady spojené s narozením a smrtí, a také se všemi událostmi kolem svatby. Do dnešní doby se tyto

---

²⁹ Srov. LANGHAMMEROVÁ, J. *Jižní Čechy*, s. 190.

³⁰ Tamtéž, s. 195.

³¹ Tamtéž, s. 202.

tradice zachovaly ještě v menší míře než zvyky výroční. Obřady týkající se narození i smrti jsou těžko uchopitelné i pro folklorní soubory a proto se s nimi příliš nesetkáváme. S předvedením tradiční svatby se naopak setkat můžeme – v repertoáru ji má například, jak už jsem výše uvedla, folklorní soubor Radost.

3.2. Další specifika Doudlebska

Každý národopisný region má svá specifika, kterými se odlišuje od těch ostatních. Kromě zvyků, které jsem popisovala výše, takovými znaky jsou například styl a způsob oblékání, nářečí, nebo typické tance, písně a muzika. Právě o těchto dalších znacích se nyní zmíním.

Způsob oblékání, tedy podoba lidového kroje, je dán jednak věkem a postavením ve kterém se jedinec nacházel a tím pro jakou příležitost byl oděv určený a jednak vlivem krajiny, její polohy a dostupnosti.³² Znova bych chtěla připomenout konzervatismus doudlebského regionu, díky němuž se zde kroje nosily ještě po první světové válce. Ve své práci zmiňuji podoby kroje využívané v současné době místními folklorními soubory, jde o polosváteční či sváteční oděvy.

Doudlebský lidový kroj odráží střídavý život v této oblasti a zároveň byl jeho vzhled ovlivňován příhraniční polohou kraje. V jeho vývoji mluvíme o dvou obdobích – staré a nové fázi. Pokud mluvíme o doudlebském kroji staré fáze, máme na mysli oděv z období poloviny devatenáctého století.³³ Ženy nosily košile s dlouhými rukávy, které se směrem k zápěstí zužovaly. Dále pak červené punčocháče a různé množství spodniček a na ně sukně zvané šramačky, které jsou typické příčnými různobarevnými pruhy. Přes sukni pak zástěru, buď se svislým pruhy – takzvané předáky, nebo k polosvátečnímu kroji zástěry barvené v modrém indígu se svislými jemnými vzory. Důležitou součástí byl velký červený šátek zdobený tištěnými květinovými vzory, který se uvazoval kolem hlavy do podoby věnce. Mužský kroj staré fáze je typický žlutými až okrovými kalhotami, ke kterým nesměl chybět vysoký, ve předu vyšívaný kožený opasek. Dále pak přes košili s dlouhými rukávy oblečenou zelenou vestou a širokým klobokem. Kroje staré fáze můžeme vidět u Jihočeského souboru písní a tanců Úsvit. (Příloha IV)

---

³² Srov. LANGHAMEROVÁ, J. *Jižní Čechy*, s. 59.

³³ Tamtéž, s. 72.

Kroje nové fáze jsou již více ovlivněné kontakty s okolními oblastmi. Ženské sukně byli jednobarevné ve spodu s černými sametkami, přes ně brokátová zástěra se svislými květinovými vzory. Začaly se objevovat košile s krátkými rukávy se stahováním, tak aby byly nabírané. Červené punčochy byly nahrazené bílými a také červený velký šátek vystřídal šátek černý, který byl hedvábný a neuvazoval se již s věncem na hlavě, ale jen jednoduše. Mužský kroj se také v mnohém změnil, kalhoty mají v nové fázi barvu černou, černou vestu a menší klobouk.³⁴ Kroj nové fáze můžeme vidět například u folklorního souboru Radost z Kamenného Újezda. (Příloha

Chlapecké oblečení se od oděvů dospělých mužů nijak nelišilo. Děvčata nosila buď stejné kroje jako dospělé ženy, anebo sukně spojené s živůtkem ze stejného materiálu (to proto, že sukně jim špatně držely).

Dalším typickým znakem je **doudlebské nářečí**, to patří například spolu s chodským do skupiny Jihozápadočeských dialektů. Všechny jeho znaky zde nelze vypsat (zájemce odkazují na publikaci Doudlebské nářečí a slovník, sestavenou Pedagogickou fakultou Jihočeské univerzity), zmiňuji tedy jen některé vybrané. Například místo souhlásek „št“ se objevuje „chč“ (nešťestí se tedy vysloví nechčestí), souhlásky „kd“ se nahrazují „hd“ (hdo namísto kdo), nebo se k zcela vypustí (dyž místo když). Zajímavé také je, že na rozdíl od většiny Česka se zde před počáteční „o“ nepřidává „v“ (říká se tedy okno, ne vokno). Ráda bych upozornila na důležitost používání nářečí ve folklorních souborech pro jeho zachování. Myslím si, že by bylo vhodné například i v základních školách v hudební nauce neupravovat písně této lokality, ale nechat je v původní podobě a tím děti seznámit s nářečím oblasti, ve které žijí.

Poslední oblastí, o které chci mluvit, jsou **doudlebské lidové tance, písně a muzika**. Doudlebsko bylo výrazně ovlivněno dudáckou kulturou a to se také projevilo ve způsobu zpěvu a tance a samozřejmě lidové muziky. Lidová muzika na Doudlebsku je, jak již bylo řečeno, silně spjata s dudáckou tradicí. Dudák hrál buď sám, nebo byl doprovázen houslemi, klarinetem a později basou. (Příloha VII) Objevuje se zde také malý přenosný cimbálek. Pro zpěv je typické prolamování a další ozdoby, měkkost a plynulost. To je důležité i pro tanec. Základním předpokladem, který se učí i dnes děti ve folklorních souborech je měkkost pohybu. Ta vychází hlavně z takzvaných „vypérováných nohou“, hlavně kolenou ale i měkkosti dalších částí těla.³⁵

---

³⁴ Srov. LANGHAMEROVÁ, J. *Jižní Čechy*, s. 75.

³⁵ Srov. SOUKUPOVÁ, Z. *Jihočeské tance 1. díl*, s. 11.

Tance můžeme rozdělit do čtyř skupin – Jihočeská kolečka a kola, tance kolové, tance figurální a taneční hry. Jihočeské kolečko „se tančí v $\frac{3}{8}$, $\frac{3}{4}$ i $\frac{2}{4}$ taktu jednak ve dvojicích, v podobě tance točivého i s předzpěvem, ve trojicích, menších skupinách v kruhu i ve velkých kolektivních kolech.“³⁶

Do kolových tanců řadíme všechny párové tance, kdy se pár na libovolné melodii posunuje po kruhu. Až na výjimky (např. kvapík) se zároveň dvojice otáčí krokem tance. Další figury již nejsou pevně dané a vycházejí od jednotlivých tanečnicků – změny směru, změny v držení apod.

Další skupinou jsou tance figurální, tedy tance, které mají pevně danou choreografii na jednu taneční melodii. Objevují se jak v podobě párových tanců, tak také v podobě tanců ve trojici. Do párových tanců můžeme zařadit například řezanky, špacírky nebo tance šotyšového charakteru.³⁷

Poslední skupinou jsou taneční hry. Ty byly určeny hlavně pro mladé lidi, kteří se jimi bavili. Hry byly určeny buď pouze pro dívky, pouze pro hochy, nebo byly společné. Jejich hlavním smyslem bylo užít si veselé situace, objevovala se v nich ale i milostná tematika (např. různé hubičkové a šátečkové hry).³⁸

---

³⁶ SOUKUPOVÁ, Z. *Jihočeské tance 1. díl*, s. 28.

³⁷ Srov. Tamtéž, s. 151 – 152.

³⁸ Srov. SOUKUPOVÁ, Z. *Jihočeské tance 2. díl*, s. 161.

4. DĚTSKÉ FOLKLORNÍ SOUBORY NA DOUDLEBSKU

Dětských folklorních souborů, které působí v oblasti Doudlebska je celkem 7 (Bárováček, Borovanský malý furiant, Doudlebánek, Jitřenka, Malý furiant, Radost a Úsvit'áček). Protože se dají najít určité společné charakteristiky, rozdělila bych je do dvou skupin. První skupinou by byly soubory působící ve větším městě (České Budějovice, Český Krumlov) a druhou skupinu soubory působící v menším městě nebo na vesnici.

Dětské folklorní soubory v Českých Budějovicích (Bárováček, Malý furiant a Úsvit'áček) a v Českém Krumlově (Jitřenka) mají početnější členskou základnu rozdělenou podle věku a schopností do více kategorií. Častěji vycestovávají se svými vystoupeními do zahraničí, pořádají letní tábory, soustředění a další akce pro své členy. Nejsem přímo závislá na dospělém souboru, vystupují většinou samostatně, dokáží vytvořit vlastní celovečerní koncerty.

Oproti tomu soubory v menších městech a na vesnicích mají nižší počet členů a také nižší jejich průměrný věk. Většinou nejsou samostatnou složkou, ale působí jako dětské složky dospělých souborů (výjimkou Borovanský malý furiant). V posledních letech se v Jižních Čechách objevuje trend obnovování dříve zaniklých souborů. Na Doudlebsku je takovým příkladem Borovanský malý furiant.

Repertoár souborů tvoří lidové písně, tance a zvyky většinou z celých jižních Čech, tedy nejen z Doudlebska, ale i ostatních regionů. Výjimku tvoří Doudlebánek, který se zabývá čistě jen folklorem z této oblasti. Soubory využívají všechny žánry dětského folkloru a i folkloru pro děti (blíže popsáno v kapitole 2. 1 Žánry dětského folkloru). Tento materiál pak choreograficky zpracovávají do tematických pásem. Některé zvyky pak soubory udržují i v „nepódiové“ formě, většinou jsou ale zpracovávána také do pásem pro pódiová vystoupení.

Problémem je oproti jiným regionům nedostatek vlastních dětských muzik. Soubory tak často doprovází dospělá muzika souboru, ke kterému má určitý vztah. Dalším negativním jevem je nízký počet chlapců. To některé soubory řeší nabíráním čím dál mladších členů – kdy o příchodu do souboru často rozhodnou rodiče. Zda je to dobrý nápad a tito chlapi v souborech vydrží, ukáže teprve čas.

Dále uvádím krátké představení činnosti jednotlivých souborů. Detailní povídání o každém z nich, by samotné vydalo na celou bakalářskou práci, zaměřuji se proto hlavně na jejich odlišnosti. V čem jsou jiné, co dělají navíc oproti ostatním, a podobně.

Pokud je dětská složka součástí dospělého souboru, nebo spolu úzce spolupracují, zmiňují se i o dospělém celku. Ke každému souboru zveřejňují v příloze jeho fotografii.

4.1. Bárováček

Jedním ze souborů působícím v Českých Budějovicích je Bárováček. Vznikl již v roce 1957 a pracuje pod vedením Lenky Ďurišové při ZŠ J. Š. Baara. V současné době má ve čtyřech tanečních a jednom hudebním oddělení téměř 70 členů od 3 do 18 let.

Výhodou oproti dalším dvěma českobudějovickým souborům Úsvitáčku a Malému Furiantu je, že soubor má vlastní dětskou muziku. Tu vede ředitel školy Mgr. Vladimír Čunát a spolupracuje i s dudáckou muzikou tvořenou z řad učitelů. Soubor tak má velkou podporu vedení školy.

Bárováček vystupuje na různých akcích města České Budějovice, účastní se folklorních festivalů v České republice a několikrát vyjel i do zahraničí. Účastní se také krajských přehlídek dětských folklorních souborů i folklorních pěveckých soutěží, jako je Jihočeská panenka, Jihočeský zpěváček v Kovářově, nebo Zpěváček v Českém Krumlově. Na všech přehlídkách dosahuje dobrých výsledků. Například v roce 2011 si soubor vytancoval na Krajské přehlídce dětských folklorních souborů postup do celostátního kola s pásmem Pastva. Kromě tohoto pásma má soubor další jako například Hrabíčky, nebo tanec se dřeváky.

V posledních několika letech se soubor zapojil do udržování zvyku vynášení Morany. Tuto událost spojenou s průvodem vynesení smrtky z města, její hození do řeky Vltavy a následné přinesení líta organizuje v Českých Budějovicích ateliér TVOR ve spolupráci s městem. Bárováček akci dodává tradiční ráz.³⁹ (Příloha VIII)

4.2. Doudlebanek

V samém srdci Doudlebska, vesnici Doudleby, která dala název celé národopisné oblasti, působí folklorní soubor Doudleban. Vznikl v roce 1943 a zabývá se čistě ryzím folklorem tohoto kraje. Odmítá jakékoliv náznaky stylizace, ať už v krojové úpravě, nebo při předvádění tanců, písní a zvyků. Můžeme tedy říci, že se zabývá „klenotnicovým

---

³⁹ *Dětský folklorní soubor Bárováček* [online].

folklorem, tj. zpívá, tančí a oživuje zvyky výhradně z Doudlebska.⁴⁰ Vedoucí souboru je Mirka Dürnfelderová.

Soubor má svou dětskou složku, která vystupuje buď společně s tou dospělou, pod jednotným názvem Doudleban, nebo v samostatných vystoupeních pod názvem Doudlebánek. Jsou to převážně děti dospělých členů souboru.

K významným činnostem Doudlebanu patří pořádání Doudlebských dožínků, folklornímu festivalu spojeném s tradičním zvykem k poslednímu dni žní. Samotný zvyk jsem popsala výše, zde jen pár slov k průběhu. Akce se koná pravidelně od roku 1997 druhou sobotu v září. Je to sobota před doudlebským posvícením, které připadá vždy na druhou neděli v září (neděli po 8. září, které je svátkem Narození Panny Marie).⁴¹ Pozvaných je vždy několik souborů, nejprve obcí prochází průvod, v jehož čele jsou nazdobené vozy, které táhnou koně ve svátečních postrojích. Průvod dojde k místu, kde je připravené pódium pro vystoupení, kde se potom jednotlivé soubory střídají. Jako první vždy Doudleban předvede právě zvykoslovné pásmo dožínků, s předáním dožínkového věnce hospodáři s hospodyní.⁴²

Dalším zvykem, který tento soubor udržuje stále na živu je tradiční doudlebská růžičková masopustní koleda. Tento zvyk jsem již také popsala v kapitole 4. 1, nyní jen doplním, že Doudleban provádí obchůzky po vesnici v neděli před masopustním úterým. Na masopustní úterý se účastní, spolu s mečovou koledou Jihočeského souboru písni tanců Úsvit a dalšími, masopustu v Českých Budějovicích.

Soubor se účastní různých folklorních festivalů po celé republice. Děti se účastní některých vystoupení spolu s dospělou složkou. Samostatně se zúčastňují dětských přehlídek, jako jsou Krajské kola dětských folklorních souborů a Jihočeská panenka v Českých Budějovicích, nebo Jihočeský zpěváček v Kovářově. (Příloha IX.)

4.3. Jitřenka

Dětský folklorní soubor z Českého Krumlova založený v roce 1975 a v současné době působící při Domu dětí a mládeže. Jitřenku navštěvuje asi 50 dětí od 3 do 18 let rozdě-

---

⁴⁰ Folklorní soubor Doudleban. *Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích* [online].

⁴¹ Srov. ŠIMÁNEK, Jan. Doudleby - kultura během roku. In: *Obec Doudleby, okres České Budějovice* [online].

⁴² Tamtéž.

lených do kategorií podle věku a schopností. Soubor doprovází dvě dudácké muziky, dětská nebo dospělá.

Ze členů, kteří už byli dospělí, ale nechtěli se vzdát lidového tance, písní a tradic vznikl v roce 1987 soubor Růže. To je zajímavé hlavně z toho důvodu, že častější byl opačný postup - dospělé soubory zakládaly vlastní dětskou základnu, aby si vchovaly své nástupce.

Růže a Jitřenka (prostřednictvím Domu dětí a mládeže) pořádají každoročně od roku 2001 Mezinárodní folklorní festival Český Krumlov. Festival je významný svým zaměřením na dětské folklorní soubory. V České republice je většina ostatních festivalů zaměřená jen na dospělé soubory, popřípadě dětem dává jen část prostoru (například vystupují v méně atraktivních časech). Mezi účinkujícími jsou vždy kromě Jitřenky, Růže a některých dalších jihočeských souborů i soubory z jiných částí republiky a také soubory ze zahraničí. Podle ředitelky festivalu Vlasty Dvořákové (jedna z vedoucích Jitřenky a Růže) je důležitým bodem festivalu to, že je program připraven tak, aby se děti sešly i mimo hlavní program festivalu a mohly se navzájem od sebe učit a poznávat se.

Soubor často vystupuje na mnoha festivalech v České republice i v zahraničí. Jednou z příčin je právě vlastní festival, díky kterému má Jitřenka mnoho kontaktů mezi jinými soubory. Také na soutěžích a přehlídkách, kterých se účastní, dosahuje velmi dobrých hodnocení a výsledků. Kromě jiného každoročně soubor připravuje vlastní Vánoční koncert.

Na závěr krátkého představení Jitřenky bych ráda upozornila, že je to nejjihněji položený kolektiv, který mezi dětské doudlebské soubory zahrnuje a má tak svá specifika. Čerpá z oblasti Českokrumlovska, Křemežska a Zlatokorunska.⁴³ (Příloha X)

4.4. Malý furiant a Borovanský Malý furiant

Dětský folklorní soubor Malý furiant z Českých Budějovic vznikl původně se záměrem vychovat dorost pro soubor Furiant. Tato spolupráce, ale do současnosti nevydržela a soubory nyní nejsou propojené. Děti, které v souboru vyrostly, mu zůstaly věrní, a tak dnes má i svou dospělou složku. Vedoucí je od počátku souboru roku 1988 Jiřina Štoch-

---

⁴³ *Jitřenka* [online].

lová, později se k ní přidal Josef Kadubec, který rovněž vede muziku. Nyní Malý furiant tvoří přibližně 40 členů ve věku 6 až 30 let rozdělených do dvou kategorií. Zkouší v Domě dětí a mládeže, ale funguje jako samostatný právní subjekt (na rozdíl od Úsvitáčku).

V roce 2011 byl vytvořen v Borovanech sesterský soubor pod vedením členky Malého furiantu Veroniky Pilbauerové. Od roku 2013 pracuje samostatně pod názvem Borovanský malý furiant a má 30 členů od 5 do 12 let. Děti se scházejí v borovanské Základní umělecké škole. Obě skupiny jsou i nadále propojené, spolupracují spolu a účastní se společných vystoupení. Kromě společné činnosti s Malým furiantem z Českých Budějovic se odbočka v Borovanech zúčastňuje Krajské přehlídky dětských folklorních souborů a akcí města Borovany.

Malý furiant se pravidelně účastní soutěží a přehlídek v Jihočeském kraji, festivalů a čas od času vycestují do zahraničí. Udržuje několikaletou družbu s francouzským souborem Cercle Celtique Armor Argoat, podíval se tak do Francie a zároveň na oplátku pozval soubor do Českých Budějovic. Soubory se navzájem učily své tance, písně a zvyky.

Jednou ročně pořádá soubor vlastní koncert, na kterém představuje svůj repertoár. Soubor také pravidelně pořádá letní prázdninový tábor. Děti se tak kromě běžných zkoušek setkají i při jiné příležitosti.

Soubor nevystupuje v typických doudlebských krojích, ale v oblečení inspirovaným kroji z Kozácka (Táborska). Ten je více zdobený, například děvčata mají červeně vyšívané zástěry.⁴⁴ (Příloha XI)

4.5. Radost

Folklorní soubor z Kamenného Újezda založený roku 1986. Skládá se z dospělé taneční složky, ženské pěvecké složky, dětské taneční složky a dětské muziky. Dospělá muzika souboru vystupuje samostatně pod názvem Venkovská dudácká muzika Bedrník. Vedoucí souboru je Šárka Nejedlá, v práci s dětskou složkou jí pomáhá Pavla Soukupová.

Radost se výrazně podílí na dění v obci. Každoročně pořádá nebo se spolupodílí na přípravě několika akcí, jako je Staročeský ples, Zahradní slavnost, Havelské posvícení nebo Vánoční koledování s živým betlémem.

---

⁴⁴ MALÝ FURIANT: (nejen) dětský folklorní soubor [online].

Dospělí vystupují na folklorních festivalech v České republice, občas i v zahraničí. Soubor má v repertoáru například ukázkou Staročeské svatby, nebo pásmo s názvem Posvícení

Dětská složka vznikla v roce 2004 za účelem vychovat si dorost pro dospělý soubor. Děti v souboru je asi 20 a vystupují na akcích v obci a v blízkém okolí. Zúčastňují se také tanečních i pěveckých folklorních přehlídek v kraji. Na poslední Krajské přehlídce dětských folklorních souborů v Českých Budějovicích byla jejich činnost kladně ohodnocena a děti byly jako třetí v pořadí navrženy na účast v celostátním kole. Radost zde předvedl pásmo Jarmark, které bylo věrným zobrazením dřívějšího života spojené s tancem a zpěvem. V dalším repertoáru mají velikonoční nebo vánoční koledování a další pásma, ve kterých jsou využívány i dětské říkanky a hry a tance.

Radost vystupuje v doudlebských krojích nové fáze, některé krojové součásti jsou originály. Děti oblékají „zmenšeniny“ oblečení dospělých.⁴⁵ (Příloha XII)

4.6. Úsvit'áček

Dětský folklorní soubor Úsvit'áček vznikl, tak jako některé předchozí soubory, se smyslem vychovat dorost pro dospělý soubor, kterým byl v tomto případě Jihočeský soubor písní a tanců Úsvit. I v dnešní době jsou tyto dva soubory ve vzájemném vztahu. Nejde sice, jako například u Doudlebanu a Doudlebánku o jednu organizaci jen věkově rozčleněnou, každý soubor působí zvlášť, ale i přesto se nejprve zmíním krátce i o Úsvitu.

Soubor Úsvit byl založen v roce 1956 a za dlouhou dobu své působnosti v něm ožily některé jinak zapomenuté písně a tance, ale i obřady – např. již zmíněné šavlové masopustní koledy a některé zvyky svatební a pracovní. Uměleckým vedoucím je v současné době Miroslav Stecher, který je kromě jiného i výrobce dud a fanfrnochů, za což obdržel prestižní cenu Nositel tradice lidových řemesel. Celý soubor pak pod jeho vedením obdržel v roce 2008 cenu města České Budějovice za snahu o udržení a rozvíjení hudebních, písňových a tanečně lidových tradic jihočeského regionu.

Důležitá je také zmínka o bývalé dlouholeté vedoucí Úsvitu, tou byla Zora Soukupová. Významná osobnost jihočeského folkloru, bez které by bez povšimnutí zaniklo

---

⁴⁵ *RADOST: Folklorní soubor z Kamenného Újezda* [online].

mnoho prvků z tradiční lidové kultury. Zpracovala mnoho publikací, ze kterých jihočeské soubory stále čerpají.

Dětský folklorní soubor Úsvit'áček byl založen v roce 1985 Alenou Vitáčkovou a Annou Stecherevou. Dnes působí při Domu dětí a mládeže České Budějovice a vedoucími jsou Anna Stecherová a Eliška Zemanová. S velkou pomocí Miroslava Stechera. v souboru od roku 2010, kdy Petra Sosnová popisovala ve své bakalářské práci i tento soubor, se mnoho změnilo. Zmiňovala se o úbytku dětí (soubor v té době navštěvovalo asi 20 dětí od 7 do 13 let).⁴⁶ V roce 2014 ale Úsvit'áček založil přípravku pro předškolní děti a nyní je tedy v souboru přes 40 dětí od 4 do 15 let. Nutno říct, že právě zájem rodičů o umístění dětí do přípravného souboru Úsvit'áčku je značný – zda děti u folkloru vydrží, se teprve uvidí.

Hned v prvním roce působení přípravy soubor vytvořil pásmo, do kterého zapojil obě věkové kategorie a zúčastnil se s ním Krajské přehlídky dětských folklorních souborů. Zde si dokonce vytancoval první místo s přímým postupem na celostátní přehlídce. Oceněn byl za dramaturgické zpracování jihočeských specifíků. To je pro Úsvit'áček opravdu příznačné, protože se snaží dětem předávat ty nejtýpější prvky písní, tanců a zvyků Jižních Čech.

Soubor se účastní nejvíce vystoupení v Českých Budějovicích a okolí, nejčastěji v předvánočním čase. Vyjíždí ale i na festivaly jinde v České republice a čas od času do zahraničí. Často vystupují spolu s dospělým souborem Úsvit. Nejvýznamnějšími akcemi, na jejichž vzniku se soubory podílejí, jsou Hrály dudy a Živý Betlém. Hrály dudy je folklorní odpoledne spojené s přehlídkou českobudějovických folklorních souborů, případně dalších hostů. Podle názvů je patrné, co je zde nejdůležitější – hra na dudy. Akce se koná každý rok poslední srpnovou středou. Termín je dán tím, že poslední víkend v srpnu se jednou za dva roky koná ve Strakonicih dudácký festival a ta to akce byla původně vytvořená za účelem propagace festivalu v Krajském městě. Zároveň se také využilo toho, že přijížděly zahraniční soubory, a tak se jeden z nich mohl předvést i zde. Nakonec se ale přehlídka koná každý rok a tvoří si vlastní tradici.

Živý Betlém je tradiční představení události narození Ježíška spojené se zpěvem koled, dětskými tanečky a předváděním předvánočních zvyků. (Příloha XIII)

---

⁴⁶ SOSNOVÁ, Petra. *Dětské folklorní soubory na Doudlebsku* [online], s. 31.

ZÁVĚR

„Hluboké a doširoka rozvětvené kořeny folklóru na českém jihu dosud zdaleka neodumřely. Stálo by za to správně chápat a účinně podpořit tuto úctyhodnou a stále životaschopnou součást celonárodního kulturního odkazu.“⁴⁷ Tato myšlenka se prolíná celou bakalářskou prací. Odkaz, jaký nacházíme v tradicích kraje, ve kterém žijeme, nás, pokud ho necháme, může provázet celým životem. Je to odkaz plný hudby, písní, tanců, ale i řemesel. Učí nás žít se svým okolím, úctě k životu a ke všemu, co k němu patří.

Dětské folklorní soubory se již mnoho let o předávání toho nejdůležitějšího, co nám po našich předcích zbylo, snaží. Přesto bych si zde dovolila vyslovit malé přání, které bylo řečeno i na loňské Krajské přehlídce dětských folklorních souborů v Českých Budějovicích. Soubory a hlavně jejich vedoucí a choreografové, by se měli snažit pečlivě vybírat jaké písně či další prvky dětem předávají. Nepřebírat zvyky a písně a taneční prvky jiných regionů, jen protože jsou pro nás v tuto dobu líbivé. Doudlebský národopisný region má mnoho svých přirozených a krásných tradic, jak jsem snad v této práci ukázala.

Samozřejmě nelze přenechávat celou odpovědnost folklorním souborům – vždyť děti, které je navštěvují, není mnoho. Předávání tradic by stále mělo probíhat primárně v rodině, s přispěním mateřských a základních škol. Ale přesto by děti navštěvující folklorní soubory, měly znát a chápat lidovou kulturu v širším kontextu, protože právě proto tyto soubory existují. Tradice by měly být předávány tak, aby dítě bavily a chápa-lo je a to jistě není úkol jednoduchý. Pedagogové, kteří se do této nelehké práce pustili, by měli mít možnost a zájem porovnání své činnosti s prací vedoucích ostatních souborů. Důležitá je u dětí také vazba na kolektiv. Právě ve spojení dobře fungujícího kolektivu, ve kterém se dítě cítí příjemně a tradic, které jsou předávány, vidím největší význam a úkol těchto souborů.

Doudlebsko je skutečně svérázný kraj, který si, jak jsem již několikrát zdůrazňovala, i v dnešní době, stále udržuje mnoho ze svých půvabů. Jen už málokteré dítě (možná i dospělý) ví, že je tohoto regionu součástí. Snad se ale vždy najde někdo, kdo prostřednictvím uchovaných lidových tradic, tuto kulturu bude předávat dál. Doufám, že k tomu přispěje i tato práce. Zároveň připomínám můj záměr, který jsem uvedla v úvodu, vyu-

---

⁴⁷ ROBEK, Antonín a Josef VAREKA. *Národopis*, s. 190.

žít tuto práci jako základ pro další zkoumání a porozumění vlivu tradic na členy dětských folklorních souborů.

Stejně jako jsem textem jedné z krásných doulebských lidových písní práci zahájila, jednou se i rozloučím.

*S pánembohem, já du od vás,
neublížil sem, žádnému z vás.*

*Ni mladému, ni starému,
neublížil sem, z vás žádnému.*

*S pánembohem, tomu domu,
Neublížil sem z vás nikomu.*

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BITTNEROVÁ, Dana, JANEČEK, Petr (ed.). *Folklor atomového věku: kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2011. ISBN 978-80-7036-315-7.

BROUČEK, Stanislav a Richard JEŘÁBEK (eds.). *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Vyd. 1. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Mladá fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1450-2.

GAWLIK, Ladislav, FROLEC, Václav (ed.). *Dítě a tradice lidové kultury*. Vyd. 1. Brno: Blok, 1980. Lidová kultura a současnost.

Habartová, V., Cílené pěstování vztahu dětí k lidovému umění aneb, kdo nezaseje, ne sklídí. In: *Dětský folklor dnes (proměny funkcí): sborník příspěvků z 23. strážnického symposia konaného ve dnech 15.-16. března 2007*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2007. ISBN 978-80-86156-93-4.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

HOLUB, Z. a kol. *Doudlebské nářečí a slovník*. České Budějovice: Roční období, 2004. ISBN 80-85524-01-5.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Jižní Čechy: kraj - lidé - tradice*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN 978-80-7422-136-1.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy*. Vyd. 1. Praha: Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-525-0.

MOTLOVÁ, Milada. *Český rok od jara do zimy*. Vyd. 1. Ilustrace Tomáš Řízek. V Praze: Fortuna Libri, 2010. ISBN 978-80-7321-522-4.

ROBEK, Antonín a Josef VAŘEKA. *Národopis*. Vyd. 1. České Budějovice: Jihočeské nakl., 1987.

SCHAUEROVÁ, A. *Utváření vztahu k folklornímu dědictví. In: Dětský folklor dnes (proměny funkcí): sborník příspěvků z 23. strážnického symposia konaného ve dnech 15.-16. března 2007.* Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2007. ISBN 978-80-86156-93-4.

SCHAUEROVÁ, A. *Estetické a výchovné aspekty v dětských folklorních soubore. In: Dětský folklor dnes (proměny funkcí): sborník příspěvků z 23. strážnického symposia konaného ve dnech 15.-16. března 2007.* Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2007. ISBN 978-80-86156-93-4.

SOUKUPOVÁ, Z. *Jihočeské tance 1. díl.* Vyd. 2. České Budějovice: Krajské kulturní středisko, 1979.

SOUKUPOVÁ, Z. *Jihočeské tance 2. díl.* Vyd. 2. České Budějovice: Krajské kulturní středisko, 1980.

Online zdroje

Dětský folklorní soubor Bárováček [online]. České Budějovice, ©2008-2016 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://barovacek.zsbaara.cz/>

DURDA, Lukáš. *Dětský folklor a jeho vliv na rozvoj osobnosti dítěte* [online]. České Budějovice, neveden [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: http://theses.cz/id/mwm9hw/downloadPraceContent_adipIdno_6593. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Stanislav Suda

Folklorní soubor Doudleban. *Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.muzeumcb.cz/odborna-pracoviste/regionalni-odborne-pracoviste-pro-lidovou-kulturu/cena-hejtmana-jihoceskeho-kraje-za-zachovani-a-rozvoj-lidovych-tradic/folklorni-soubor-doudleban/>

Jitřenka [online]. [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://www.jitrenkack.cz/>

MALÝ FURIANT: (nejen) dětský folklorní soubor [online]. ©2002 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://www.malyfuriant.wz.cz/cesram.htm>

RADOST: Folklorní soubor z Kamenného Újezda [online]. [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://www.fsradost.cz/>

SOSNOVÁ, Petra. *Dětské folklorní soubory na Doudlebsku* [online]. České Budějovice, 2010 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z http://theses.cz/id/88de5e/downloadPraceContent_adipIdno_17218. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita. Vedoucí práce: Karel Ochozka.

ŠIMÁNEK, Jan. Doudleby - kultura během roku. In: *Obec Doudleby, okres České Budějovice* [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.doudleby.com/kultura.html>

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha I.** Doudlebská masopustní růžičková koleda souboru Doudleban
- Příloha II.** Mečová koleda Jihočeského souboru písní a tanců Úsvit
- Příloha III.** Doudlebské dožínky
- Příloha IV.** Velikonoční „straky“ Ivanky Wolkové
- Příloha V.** Ženský doudlebský kroj staré fáze
- Příloha VI.** Ženský doudlebský kroj nové fáze
- Příloha VII.** Dudácká muzika
- Příloha VIII.** Bárováček
- Příloha IX.** Doudlebánek
- Příloha X.** Jitřenka
- Příloha XI.** Malý furiant a Borovanský malý furiant
- Příloha XII.** Radost
- Příloha XIII.** Úsvit'áček

PŘÍLOHY

Příloha I. Doudlebská masopustní růžičková koleda souboru Doudleban

Příloha II. Mečová koleda Jihočeského souboru písní a tanců Úsvit

Příloha III. Velikonoční „straky“ Ivanky Wolkové

Příloha IV. Předání dožínkového věnce

Příloha V. Ženský doudebský kroj staré fáze

Příloha VI. Ženský doudebský kroj nové fáze

Příloha VII. Dudácká muzika

Příloha VIII. Bárováček

Příloha IX. Doudlebáněk

Příloha X. Jitřenka

Příloha XI. Malý furiant a Borovanský malý furiant

Příloha XII. Radost

Příloha XIII. Úsvitáček

ABSTRAKT

ZEMANOVÁ, E, *Dětské folklorní soubory jako způsob uchovávání tradic na Doudlebsku*. České Budějovice 2016. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce L. Muchová.

Klíčová slova: folklor, dětský folklor, dětské folklorní soubory, Doudlebsko, tradice

Práce se zabývá uchováváním tradic národopisného regionu Doudlebsko v dětských folklorních souborech. První část práce je zaměřená na obecné pojmy jako dětský folklor, jeho žánry a jeho významem ve spojení s výchovou. Dále je pak věnována pozornost významu folklorních souborů ve vztahu k výchově ve volném čase. V rámci toho jsou popsány i činnosti, které jsou s působením folklorních souborů spojeny.

Další část práce se zaměřuje na národopisnou oblast Doudlebsko. Ta je vymezena oproti ostatním národopisným oblastem jižních Čech, kterými jsou Blata, Kozácko a Prácheňsko. Poté se věnuje popsáním tradiční lidové kultury – zvykům, nářečí, krojům, ale i lidovým písním a tancům.

Poslední část je zaměřená na dětské folklorní soubory na Doudlebsku. Obsahuje popis souborů Bárováček, Doudlebánek, Jitřenka, Malý Furiant, Borovanský Malý furiant, Radost a Úsvitáček. Ke každému uvádím stručnou charakteristiku činnosti z důrazem na odlišnosti od ostatních souborů.

ABSTRACT

Children's folklore groups as a way to preserve traditions in Doudlebsko

Keywords: folklore, children's folklore, children's folklore groups, Doudlebsko, Traditions

This thesis deals with preserves of traditions of ethnographic region Doudlebsko in children's folklore groups. The first part is focused on general concepts such as children's folklore, his genres and meaning of children's folklore in conjunction with education. Further is attention dedicated to meaning of folklore groups in conjunction with education in free time. In that context are described activities, which are with actions of folklore groups associated.

Next part of this thesis is focused on ethnographic area Doudlebsko. Doudlebsko is defined against other ethnographic area of South Bohemia, which are Blata, Kozácko and Prácheňsko. Next I pay attention on describing traditional folk culture – habits, dialects, folk costumes, and even folk songs and dances.

Last part is dedicated on children's folklore groups in Doudlebsko. It contains description of folklore groups Bárováček, Doudlebánek, Jitřenka, Malý Furiant, Borovanský Malý furiant, Radost a Úsvit'áček. I mention brief characterization to every folklore group with emphasis on distinction from other folklore groups.